

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 2, Article Number: 1C0408

EDUCATION SCIENCES

Received: November 2010

Accepted: February 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Kurudayıoğlu

Canakkale Onsekiz Mart University

mkurudayi@hotmail.com

Canakkale-Turkey

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN KELİME HAZİNESİ ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki toplam ve farklı kelime kullanımlarını nicel olarak ortaya koymaktır. Betimsel tarama modelinin benimsendiği bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini ilköğretim ikinci kademe öğrencileri oluştururken örneklemini tesadüfî olarak belirlenen her coğrafi bölgeden bir il merkezi ve bir ilçe merkezinde bulunan okullardaki 1.726 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler yazılı anlatım uygulama kâğıtları vasıtasıyla toplanmış ve Simple Concordance Program 4.07 yardımıyla sıklık ve yüzdeleri alınarak yorumlanmıştır. Son olarak elde edilen nicel veriler ışığında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Kelime, Kelime Hazinesi, Kelime Sıklığı, İlköğretim, Öğrenci

**AN EVALUATION ABOUT THE VOCABULARY OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS FROM
6TH TO 8TH GRADES**

ABSTRACT

Aim of this paper is to determine quantitatively the total and different uses of the word in 6th, 7th and 8th grades students' writings. In the study, descriptive survey method was adopted and qualitative research methods and content analysis were used. Population of the study is composed of students of 6th, 7th and 8th grades in Turkey. The sampling consists of 1726 students chosen by random sampling method out of 14 primary schools in seven different geographic regions. The data were collected through written papers and percentages based on the frequency and interpreted with the help of Simple Concordance Program 4.07. Finally, these qualitative results are used to develop suggestions.

Keywords: Turkish Teaching, Word, Vocabulary, Word Frequency, Primary Education, Student

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Kelime hazinesi terimi ile beraber; söz dağarcığı, sözcük dağarcığı, sözcük serveti, sözcük gömüsü, söz varlığı, kelime dağarcığı, kelime kadrosu, kelime serveti, vokabüler vb. terimler de kullanılmaktadır. Kelime hazinesi "Bir kişinin, bir topluluğun ya da bütün bir dilin sahip olduğu söz ya da kelimeler bütünüdür." (TDK, 1998) Kelime kavramına yaklaşım ve tanımlama tarzlarına göre kelime hazinesinin özellikleri ve tanımlaması da değişebilmektedir. Değişik tanımları bulunsa da kelime kısa ve öz olarak "Zihinde belli bir kavramı karşılayan veya kavramlar arasındaki ilişkiyi sağlayan ve bağlam içerisinde kullanılmaya hazır -çekimlenmemiş- birimlerdir" (Kurudayıoğlu ve Karadağ, 2005: 307) şeklinde tanımlanabilir. Kelime hazinesinin niceliği ve niteliğine ait özellikler kelime kavramına bağlıdır. Dolayısı ile kelime hazinesi, kelime sayılan dil birimlerinin bütünüdür.

Korkmaz (1992: 100) kelime hazinesini "bir dilin bütün kelimeleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı" olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamadan söz dağarcığının kelime hazinesinden daha geniş olduğu açıkça görülecektir. Araştırmacılar genelde söz varlığı ile söz dağarcığı terimlerini aynı anlamda kullanmaktadır.

Dil becerileri anlama ve anlatma olarak temelde ikiye ayrılmaktadır. Anlamayı okuma ve dinleme; anlatmayı da yazma ve konuşma becerileri oluşturmaktadır. İşte bu beceriler açısından kelime hazinesi ele alındığında bireyin duygu ve düşüncelerini yazma ve konuşma yoluyla ifade ederken kullandığı kelimeler anlatmaya yönelik kelime hazinesini, dinlediğini ve okuduğunu anlama süreçleri de anlamaya yönelik kelime hazinesi oluşturmaktadır.

Kelime hazinesi üzerine yapılan çalışmalarda kelime hazinesinin dil becerilerine paralel olarak değişik sınıflamaları yapıldığı görülmektedir. Kelime hazinesi, anlatma ve anlamaya yönelik özelliklerden yola çıkılarak aktif-pasif (etkin-edilgin), kullanma-kavrama, gerçek-potansiyel, şifreleyici-şifre çözücü, üretici-alıcı vb. terimlerle tanımlanmıştır (Templin, 1995: 3). Anlama ve anlatmada kullanılan kelime hazineleri birbirinden farklılıklar göstermektedir. Hatta anlama kelime hazinesi, okuma ve dinleme kelime hazinesi; anlatma kelime hazinesi de konuşma ve yazma kelime hazinesi olarak ikiye ayrılmaktadır.

Üretici kelime hazinesi alıcı kelime hazinesinden daha küçüktür. Daha açık bir ifade ile anlamaya yönelik dil becerileri için gerekli olan kelime hazinesi ile anlatmaya yönelik kelime hazinesi arasında daima fark bulunmaktadır. Dinleme ve okuma kelime hazinesi (alıcı kelime hazinesi) yazma ve konuşma kelime hazinesinden (üretici kelime hazinesi) daha zengindir. Yapılan araştırmalar alıcı kelime hazinesinin üretici kelime hazinesinin en az iki katı olduğunu göstermektedir (Templin, 1995; Klein, 1988).

Bir dilde var olan kelimeler, konuşan ve yazanlar tarafından değişik sıklıklarda kullanılmaktadır. İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda kelime hazinesinde yer alan kelimelerden bazılarını diğerlerine göre daha fazla başvurabilmektedir. Çalışmamızda, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki bu boyut ortaya konulacaktır. Bu sebeple kelime sıklığı ve yaygınlığının kavramsal yapısı ve önemi üzerinde durmamız gerekmektedir.

İnsanların sahip oldukları kelime hazinelerindeki kelimelerin bir bölümü diğerlerine göre daha sık kullanılmaktadır. Günlük ihtiyaçlar ve çevreye göre kelime kullanımları değişmektedir. Anlama ve anlatmayı oluşturan dil becerileri hedef kitleye göre de kelime seçimini etkileyebilmektedir. Bir dildeki kelime sayısı, yani sözlüklerdeki kelimelerin sayısı ne denli çok olursa olsun, biz bu

sözcüklerin ne kadarını bilirsek bilelim günlük konuşmalarda kullandığımız kelime sayısının sanıldığından çok az -en çok birkaç bin kelime- olduğu görülmektedir. Kullanılan kelimelerin sayısında kişinin eğitim düzeyi, yaşı, kültür seviyesi, içinde bulunduğu ortam, okuma alışkanlığı ve kişisel yetenekleri etkilidir. Yapılan incelemelere göre kimi ünlü yazarların bile kelime hazineleri 5.000 dolayındadır. Bir dilin temel söz varlığının 2.000 civarında olduğu genellikle benimsenen görüştür (Aksan, 2000: 19-20).

Kelime sıklığı ile elde edilen temel kelime hazinesi en çok kullanılan kelimeleri kapsamaktadır. Eğitimsel ve dil bilimsel olarak kelime sıklıkları 1900'lü yılların başından beri yapılmaktadır. Sıklık çalışmalarının temel esası bir dilde var olan bazı kelimelerin kullanım sıklıklarını ortaya çıkarmaktır. Her dilde kimi sözcükler öteki öğelerden çok daha sık kullanılır. Dildeki sözcüklerin yazıda ve konuşmada eşit olarak dağılmadığını gözlemleyen, kimi öğelerin diğerlerine oranla daha sık kullanıldığının bilincine varan araştırmacılar, birçok dilde sözlüksel sıklık dizelgeleri oluşturmuşlardır. Bu çalışmalar özellikle dil öğretimi konusunda yararlı olmuş ve yöntemlerin geliştirilmesini sağlamıştır (Öztokat, 1978: 129-133).

Dil öğretimi, hem ana dil hem de yabancı dillere ilişkin olarak kime, neyin, nasıl ve niçin öğretileceğini belirlemeye yönelik çalışmaların artması ile beraber dilin işlevsel ve bildirişsel özellikleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Dil öğretimi ile ilgili sorunlar temelde dilin birincil işlevi olan bildirişim üzerinde odaklanmaktadır. Gerçekten de dil her şeyden önce iletişimi (bildirişim) sağlayan bir yapıdır. Batı dillerinde yaygın olarak yapılan çalışmalarda sıklık kavramı, sözlüksel birimlerin, geniş kapsamlı soruşturma ve taramalarla belirlenerek bildirişimsel önemlerine göre sıralanmalarını ve en sık rastlanan birimlerin öğrencilere öncelikle öğretilmesini sağlamıştır (Vardar, 1983: 3-7).

Ana dil ve yabancı dil öğretiminde, öğretilcek kelimelerin belirlenmesinde esas alınan sıklık çalışmalarının önemini Aksan (2000:20) şöyle açıklamaktadır: "Okumaya yeni başlayan ilkokulun ilk sınıflarındaki öğrencilere ya da bir yabancı dili öğrenmeye başlayanlara ilk aşamada öğretilmesi gereken sözcüklerin hangileri olduğu, dilin sözcüklerinin hangi sıraya göre tanıtılması gerektiği saptanırken, değişik gereksinimleri karşılayan ana dil ve yabancı dil sözlükleri hazırlanırken dildeki öğelerin sıklıklarının bilinmesi gerekmektedir." Sıklık sözlükleri geniş kapsamlı olduğu ölçüde sağlıklı olabilmektedir.

Kelime sıklığı kadar önemli bir başka özellik de kelime yaygınlığıdır. Kelime sıklığı, araştırma yapılan sözlü ya da yazılı malzemede kelimelerin kaç kere geçtiği ile ilgili iken, kelime yaygınlığı araştırma konusu olan malzemede yer alan kelimelerin ne kadar yaygın kullanıldığı ile ilgilidir. Örneğin araştırma sahasını oluşturan birçok yazılı ve sözlü malzeme olabilir. Bunlar çok sayıda kişi tarafından oluşturulmuş havuzdur. Bu havuzda yer alan malzemede kişilere ya da gruplara göre kelimelerin yaygınlığı da önemlidir. Kısacası kelime sıklığı kelimenin kaç kere kullanıldığı ile ilgiliyken kelime yaygınlığı kelimenin kaç kişi tarafından ortak olarak kullanıldığı ile ilgilidir.

Kelime yaygınlığı bireysel ve bölgesel kullanımların sıklık dizelgesindeki sıralamasını etkilemektedir. Kişi; çevresi, eğitimi, ilgisi, kültürü vb. sebeplerle bazı kelimeleri diğer insanlara göre daha sık kullanabilmektedir. Bu aslında genel sıklıkta gerilerde olan bir kelime için olabilir. Kelime yaygınlığı işte bu gibi örnekleri ayıklamakta ve araştırma yapılan alanlardaki müşterekliği vurgulamaktadır. Çalışmamız Türkiye genelini kapsamaktadır. Burada

asıl önemli olan kelimenin kaç kişi tarafından kaç kere kullanıldığından ziyade, hangi bölgelerde ve okullarda yaygın olarak kullanıldığı yani ortaklığıdır. Sonuçta yaygınlıkla sıklığın doğru orantılı olması beklenir ki çoğunlukla böyledir. İşte yaygınlıkla sıklığın kesişme noktası bize daha sağlıklı bir sonuç vermektedir. Bir kelimenin kullanılma sayısı kadar kaç kişi tarafından kullanıldığı da önemlidir. Bu açıdan her iki kriter de çalışmamız için kullanılmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Aksan (2000: 20) bir dilde en sık kullanılan 1.000 kelime ile normal metinlerin %80'inin anlaşılabilirliğini söylemektedir. Bauman (1996) sıklık listesindeki ilk 2.000 kelimenin yazılı metnin %87'sini oluşturduğunu belirtmektedir. Sitton (www.sittonspelling.com), yetişkinlerin yazılı anlatımında kullandıkları kelimelerin %90'ından fazlasını en çok kullanılan 1.200 kelimenin oluşturduğunu söylemektedir. Fry (1997) ise en sık kullanılan 300 kelimenin yazılı metnin %65'ini oluşturduğunu belirtmektedir. Yapılan bir başka araştırmaya göre de (Harris ve Sipay, 1990: 441) yazılı materyallerin yarısından fazlasını en sık kullanılan 100 kelime ve %90'dan fazlasını ise 1.000 kelime oluşturmaktadır. Bütün bunlar göstermektedir ki, bir dilde en çok kullanılan kelimeleri bilmek ve aktif olarak kullanılmasını öğrenmek dilin iletişimsel özelliklerini kullanabilmek için gereklidir.

Bizde maalesef eğitim kademelerine göre öğretilecek kelimelerin listesi oluşturulmuş değildir. Göz (2003) tarafından yapılan yazılı Türkçeye ait sıklık sözlüğü bu anlamda kullanılabilir bir çalışmadır. Sınıf seviyelerine göre öğretilmesi gereken kelime listelerinin oluşturulması öncelikle eğitim kademelerine ve sınıflara göre öğrencilerin kullandığı kelime hazinesinin tespitini gerektirmektedir. Biz de bu gereklilikten yola çıkarak ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları kelimeleri yaygınlık ve sıklık ölçülerine göre belirledik.

Kelime öğretiminde hangi kelimelerin, ne zaman, niçin, nasıl ve kimlere öğretileceği sorularına cevap bulmak için yapılan kelime listeleri oluşturulurken esas alınan temel mantık, kelimelerin yazılı ve sözlü dilde ne oranda kullanıldığı ve öğrencilerin günlük ve ileriki hayatlarında en çok hangi kelimelere ihtiyaç duyduklarının belirlenmesi ve tespit edilen bu kelimelerin öğretilmesidir. Yukarıda kısaca anlatılan çalışmalar kelime öğretimi konusunda bizlere ışık tutacak niteliktedir. Bu anlamda yapılan çalışmalarda öğretilecek temel kelime listelerinin belirlenmesinde o dilde kullanılan kelimelerin kullanım sıklığı ve yaygınlığı en önemli ve belirleyici ölçüttür.

Çalışmanın temel amacı ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları kelimelerin sıklıklarını, Coğrafî bölge ve sınıf seviyelerine göre belirlemektir.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırmanın Modeli (Research Model)

Betimsel tarama modelinin benimsendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir (Karasar, 2003: 77). Bu çalışmada kullanılan içerik analizi tekniklerinden frekans analizi, en basit şekliyle birim veya öğelerin sayısal, yüzdesel ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktır (Bilgin, 2000: 15).

3.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Araştırmanın evrenini 2004-2005 öğretim yılında öğrenim gören ilköğretim ikinci kademe öğrencileri oluştururken, örneklemini yedi coğrafi bölgede tesadüfî olarak belirlenen yedi il merkezi ve yedi ilçe merkezinde bulunan 1.726 öğrenci meydana getirmektedir. Bu öğrencilerin sınıflara göre dağılımı şu şekildedir: 6. sınıf, 603; 7. sınıf, 573; 8. sınıf, 550. Uygulama yapılan bölgelere göre yerleşim birimleri ve okullar aşağıdadır:

Bölge	İl İlçe	Okul
Akdeniz	Adana Merkez	Mehmet Selâhattin Çolak İ.Ö.O.
Akdeniz	Mersin Mut	Cumhuriyet İ.Ö.O.
Güneydoğu Anadolu	Adıyaman Merkez	Fatih İ.Ö.O.
Güneydoğu Anadolu	Adıyaman Gerger	Cumhuriyet İ.Ö.O.
Doğu Anadolu	Malatya Merkez	Atatürk İ.Ö.O.
Doğu Anadolu	Erzincan Üzümlü	Üzümlü Merkez İ.Ö.O.
Karadeniz	Ordu Merkez	Güzel Ordu İ.Ö.O.
Karadeniz	Rize Derepazarı	Ali Rıza Yılmaz İ.Ö.O.
İç Anadolu	Ankara Merkez	Emniyetçiler İ.Ö.O.
İç Anadolu	Ankara Çubuk	Yavuz Selim İ.Ö.O.
Ege	Denizli Merkez	Müftü Ahmet Hulusi İ.Ö.O.
Ege	Muğla Milâs	Cumhuriyet İ.Ö.O.
Marmara	İstanbul Merkez	Tuncay Artun İMKB İ.Ö.O.
Marmara	Çanakkale Ezine	Geyikli İ.Ö.O. ve Gökçebayır İ.Ö.O.

3.3. Sınırlılıklar (Limitations)

Bu araştırma, 2004-2005 öğretim yılında yedi il merkezi, yedi ilçe merkezinde bulunan 15 ilköğretim okulundaki 6,7 ve 8. sınıfta öğrenim gören 1.726 öğrencinin yapmış oldukları yazılı anlatımlarında kullandıkları toplam ve farklı kelime kullanımlarını belirlemekle sınırlıdır.

3.4. Verilerin Toplanması (Collection of Data)

Veriler, yazılı anlatım uygulama kâğıtları vasıtası ile toplanmıştır. Bu uygulama kâğıtlarında yer alan konular, alan yazın taranarak belirlenen konu listesinden uzmanların görüşleri doğrultusunda seçilmiştir. Bu konular ise şunlardır:

- Gezip gördüğünüz bir yeri anlatınız.
- Sevdiğiniz bir arkadaşınızı ya da değer verdiğiniz bir insanı anlatan bir yazı yazınız.
- Bir anınızı anlatınız.
- "Herkes kendi geleceğinin mimarıdır." Sözüne açıklayınız.
- Beğendiğiniz bir öykü, roman film veya tiyatroyu anlatan bir yazı yazınız.
- Yukarıdakilerin dışında, istediğiniz herhangi bir konuda, bir yazı yazınız.

3.5. Verilerin Analizi (Analysis of Data)

Öğrencilerden elde edilen yazılı anlatımlar şu işlemlere tabi tutulmuştur:

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan İmlâ Kılavuzu (2000) ve Türkçe Sözlük'e (1998) göre yazım hataları düzeltilmiştir.

Kelime analizlerinin yapılacağı yazılım, her boşluk arasında kalan veriyi kelime kabul ettiği için ayrı yazılan "gök kuşağı" gibi ayrı yazılan birleşik kelimeler "+" işareti ile "gök+kuşağı" şeklinde birleştirildi. Bundan amaç söz konusu yazılımın bu gibi kelimeleri iki farklı kelime olarak saymasının önüne geçmekti.

Simple Concordance Program 4.07 (Reed, 2005) yazılımı ile uygulama yapılan 14 yerleşim birimindeki toplam 42 uygulama grubunun yazılı anlatımlarındaki kelimelerin listesi ayrı ayrı çıkarıldı. Çıkarılan bu listelerdeki kelimeler ham hâlde idi. Yani eve, ev, evleri, evden, evde, evi gibi çekim ekleri bulunan kelimeler ayrı kelime olarak sıralanmakta idi.

Öğrencilerden elde edilen 42 ham kelime listesindeki kelimelerin çekim ekleri, kullanıldıkları yerlere bakılarak atıldı. Örneğin, geliyorum, gelecek, gelmişti, geldi kelimelerinin çekim ekleri atıldı, bu kelimelere ait olan sıklıklar toplanarak gel- kelimesine eklendi. Bu işlem yapılırken ilgili kelimenin geçtiği yere bakılması çok önemli idi. Çünkü çıkar, gelecek, yedi, okur, yazar gibi kelimeler kullanıldıkları yere göre farklı kelimeler olabilmektedir.

Türkçe Sözlük'ten (TDK, 1998) eş sesli kelimeler tespit edildi, bu kelimelerin, oluşturulan kelime listelerinde bulunup bulunmadığına bakıldı. Eş sesli kelimelerin aynı kelime olarak sayılmaması için ayırt edici ifadeler, bu türden kelimelere bitişik hâlde parantez içinde yazıldı. Örneğin, yüz-(dere), yüz-(deri), yüz(sayı), yüz(çehre), yüz(sebep) dolu(kar), dolu(xboş) gibi.

Rakamlar, yazı ile yazıldı. Örneğin, 12, oniki olarak düzeltildi.

Ayırt edilebilmesi için özel isimler "*" işareti ile belirtilmiştir. (Faydalı olacağı düşünülerek bu işaret daha sonra da kaldırılmamıştır.)

Fiillerdeki çekim ekleri atıldıktan sonra fiil kök, gövde veya tabanına "-" işareti konmuştur. Örneğin, gel-, git-, başla-, yardım+et- gibi.

Uzman görüşlerine de müracaat edilerek olumsuzluk eki, geçici isim yapan zarf-fiil, sıfat-fiil ekleri silinerek fiil şekillerine eklenmiştir. Örneğin, gelmiyor, gelen, gelerek şekillerinde ilgili ekler silinerek gel- kelimesine sıklıklarıyla eklenmiştir. Kalıcı isim yapan zarf-fiil ve sıfat fiil eklerinin bulunduğu kelimeler korunmuştur. Örneğin, istikbal anlamında kullanılan gelecek ve okur, yazar gibi isim türünden kelimeler farklı bir kelime olarak korunmuştur.

Kelime listelerinin oluşturulmasında ve analiz edilmesinde ayrıca "Microsoft Excel" ve "ConcApp" (www.edict.com.hk/pub/concapp) gibi yazılımlarından da faydalanılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Uygulama okullarındaki genel durum Tablo-1'de gösterilmiştir. İlgili tabloda uygulama yapılan okulların buldukları merkezler, sınıf düzeyleri, uygulamaya katılan öğrenci sayıları, öğrencilerin kullandıkları toplam kelime sayıları, farklı kelime sayıları, toplam kelime sayısı ortalamaları, farklı kelime sayısı ortalamaları ve farklı kelimenin toplam kelimeye bölünmesiyle elde edilen kelime hazinesi kat sayıları verilmiştir.

Tablo 1. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kelime hazinesi
(Table 1. Vocabulary of 6th, 7th and 8th grades students)

BÖLGELER	İL-İLÇE	SNF	ÖĞR. SAYISI	TOPLAM KELİME	FARKLI KELİME	TOPLAM KEL.ORT.	FARKLI. KEL.ORT.	KEL.HAZ KAT.SAY
AKDENİZ BÖLGESİ	ADANA MERKEZ	6	40	3351	908	84	23	0,27
		7	49	5805	1363	118	28	0,23
		8	28	1632	594	58	21	0,36
	MERSİN MUT	6	48	3954	951	82	20	0,24
		7	25	1728	552	69	22	0,32
		8	40	2943	853	74	21	0,29
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	MALATYA MERKEZ	6	45	2398	758	53	17	0,32
		7	45	3491	984	78	22	0,28
		8	43	2928	820	68	19	0,28
	ERZİNCAN ÜZÜMLÜ	6	42	2003	615	48	15	0,31
		7	33	3214	971	97	29	0,30
		8	20	1463	529	73	26	0,36
EGE BÖLGESİ	DENİZLİ MERKEZ	6	40	5410	1294	135	32	0,24
		7	50	6837	1555	137	31	0,23
		8	34	5095	1304	150	38	0,26
	MUĞLA MİLÂS	6	45	6531	1356	145	30	0,21
		7	49	8348	1547	170	32	0,19
		8	31	4189	975	135	31	0,23
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	ADİYAMAN MERKEZ	6	39	4612	1050	118	27	0,23
		7	39	6907	1438	177	37	0,21
		8	50	5206	1312	104	26	0,25
	ADİYAMAN GERGER	6	40	4164	948	104	24	0,23
		7	39	3163	813	81	21	0,26
		8	41	4794	1189	117	29	0,25
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	ANKARA MERKEZ	6	47	4714	1175	100	25	0,25
		7	49	5149	1333	105	27	0,26
		8	47	5893	1289	125	27	0,22
	ANKARA ÇUBUK	6	50	2977	798	60	16	0,27
		7	50	4419	1040	88	21	0,24
		8	46	4390	1128	95	25	0,26
KARADENİZ BÖLGESİ	ORDU MERKEZ	6	50	7398	1554	148	31	0,21
		7	40	5672	1396	142	35	0,25
		8	35	5456	1346	156	38	0,25
	RİZE DEREPAZARI	6	49	5162	1164	105	24	0,23
		7	49	4618	1095	94	22	0,24
		8	47	3973	1027	85	22	0,26
MARMARA BÖLGESİ	İSTANBUL MERKEZ	6	28	3828	981	137	35	0,26
		7	20	1691	506	85	25	0,30
		8	40	6322	1546	158	39	0,24
	ÇANAKKALE EZİNE	6	40	5339	1212	133	30	0,23
		7	36	3762	921	105	26	0,24
		8	48	3460	897	72	19	0,26
TOPLAM			1726	184389	8775	-	-	-

Yukarıdaki tabloda sırasıyla; Akdeniz Bölgesi'nde Adana Merkez, Mersin Mut; Doğu Anadolu Bölgesi'nde Malatya Merkez, Erzincan Üzümlü; Ege Bölgesi'nde Denizli Merkez, Muğla Milâs; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Adıyaman Merkez, Adıyaman Gerger; İç Anadolu Bölgesi'nde Ankara Merkez, Ankara Çubuk; Karadeniz Bölgesi'nde Ordu Merkez, Rize Derezazarı ve Marmara Bölgesi'nde İstanbul Merkez, Çanakkale Ezine'de bulunan toplam 14 noktada, 3 sınıf düzeyinde her sınıf düzeyi için 14 olmak üzere toplam 42 grupta uygulamalar gösterilmiştir. Her uygulama noktasına her sınıf düzeyi için 50 adet olmak üzere toplam 2.100 uygulama kâğıdı gönderilmiş, bunlardan 1.726 adedi geri dönmüştür. Yani uygulamaya 1.726 öğrenci katılmış ve bu öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları kelimelerin, bölgeler ve illere göre dağılımı yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bütün öğrenciler yazılı anlatımlarında 8.775 farklı kelime kullanarak toplam 184.339 kelimelik veri oluşturmuşlardır. Bir başka ifade ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin oluşturduğu 184.339 adetlik kelime havuzu, 8.775 farklı kelimenin farklı tekrarları ile meydana getirilmiştir. Sınıf seviyelerine göre öğrencilerin yazılı anlatımlarının kelime hazinesi açısından durumu Tablo-2’de görülmektedir.

Tablo 2. Sınıf düzeylerine göre kelime hazinesi
(Table 2. According to grade level vocabulary)

SINIF	ÖĞRENCİ SAYISI	TOPLAM KELİME	FARKLI KELİME	TOPLAM KELİME ORTALAMASI	FARKLI KELİME ORTALAMASI	KELİME HAZİNESİ KAT SAYISI
6	603	61841	4965	103,80	24,87	0,248
7	573	64804	5331	110,46	26,98	0,253
8	550	57744	5055	105,04	27,34	0,269

İlköğretim 6. sınıftan 603 öğrencinin yazılı anlatımlarında yer alan toplam 61.841 kelime 4.965 farklı kelime kullanılarak meydana getirilmiştir. 14 noktadaki öğrencilerin toplam kelimelerinin ve farklı kelimelerinin aritmetik ortalamaları 4 ve 5. sütunlarda gösterilmiştir. Her öğrenci ortalama 103 kelime ile yazılı anlatım yaparken yaklaşık 25 farklı kelime kullanmıştır. Farklı kelime sayısının toplam kelime sayısına bölünmesi ile elde edilen kelime hazinesi kat sayısı da yaklaşık 0,25’tir. Yani, her bir öğrenci 100 kelimedede 25 tane farklı kelime kullanmıştır.

İlköğretim 7. sınıftan 573 öğrencinin yazılı anlatımlarında yer alan toplam 64.804 kelime 5.331 kelime kullanılarak meydana getirilmiştir. Her öğrenci ortalama 110 kelime ile yazılı anlatım yaparken yaklaşık 27 farklı kelime kullanmıştır. Farklı kelime sayısının toplam kelime sayısına bölünmesi ile elde edilen kelime hazinesi kat sayısı da yaklaşık 0,25’tir. Yani, her bir öğrenci 100 kelimedede 25 tane farklı kelime kullanmıştır.

İlköğretim 8. sınıftan 550 öğrencinin yazılı anlatımlarında yer alan toplam 57.744 kelime 5.055 kelime kullanılarak meydana getirilmiştir. Her öğrenci ortalama 105 kelime ile yazılı anlatım yaparken yaklaşık 27 farklı kelime kullanmıştır. Farklı kelime sayısının toplam kelime sayısına bölünmesi ile elde edilen kelime hazinesi kat sayısı da yaklaşık 0,27’tir. Yani, her bir öğrenci 100 kelimedede 27 tane farklı kelime kullanmıştır.

Sınıf seviyelerine göre baktığımız zaman, öğrenci sayıları sınıf yükseldikçe düşmüştür. 7. sınıflar 6. sınıflardan 30 öğrenci daha az, 8. sınıflar da 7. sınıflardan 23 öğrenci daha azdır. Öğrenci sayısı az olmasına rağmen, toplam ve farklı kelime sayılarında 7. sınıflar 6. sınıflardan daha yüksektir. 8. sınıflar öğrenci sayısı olarak diğer iki sınıftan azdır. Bundan dolayı 8. sınıfların toplam kelime sayıları diğer iki sınıf düzeyinden daha azdır. Buna rağmen farklı kelime sayıları açısından 8. sınıflar 6. sınıflardan yüksek olmasına karşın 7. sınıflardan düşüktür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

“Öğrencinin seviyesi dikkate alınmalıdır.” sözünün sarf edildiği her durum, ortam ve malzeme için hedef kitlenin kelime hazinesi kıstastır. Yaş gruplarına göre hazırlanan okuma kitapları, ders kitapları ve diğer yazılı-sözlü materyal, kelime hazinesi gelişimine göre yapılandırılmalıdır. İlköğretim düzeyinde, destekleyici materyallerin hazırlanmasında, öğrencilerin kelime hazinesi dikkate alınmalıdır. Özellikle çocuk edebiyatı ürünlerinin hazırlanmasında

ilgili yaş düzeyindeki çocukların ortak kullandıkları kelimelerden yararlanılmalıdır.

Sınıf seviyelerine göre öğretilecek kelimelerin niceliği ile ilgili Batı'da yaklaşık 100 yıldır çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarla seviyelere göre belirlenen kelimeler, yıllar içinde güncellenmektedir. İlköğretimin sonuna kadar öğretilmesi önerilen temel kelimeler 1000 ilâ 2000 arasında değişmektedir. Belirlenen kelimeler iletişimde en sık kullanılan kelimelerden seçilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ülkemizde sınıf düzeylerine göre öğretilecek kelimelerin belirlenmesinde bu çalışmadan (Kurudayıoğlu, 2005) faydalanılabilir. Bunun için bütün sınıf düzeylerinde öğrenciler tarafından kullanılan kelimelerin listesi ilgili çalışmada verilmiştir. Bu listede kelimelerin sınıf seviyelerine göre sıklıkları ile beraber toplam sıklıkları da verilmiş olup ve kelimeler toplam sıklıklarına göre dizilmiştir. İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında en sık kullandığı kelime listesi örnek olması açısından bu çalışmanın sonunda ek olarak sunulmuştur.

Bu araştırma değerlendirilirken aynı örneklem grubunu oluşturan ilköğretim okullarında eş zamanlı olarak yürütülen "İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma" (Karadağ, 2005) adlı çalışmayla beraber düşünülmelidir. Çünkü bu iki çalışma bir arada değerlendirildiği zaman ilköğretim öğrencilerinin kelime hazinesi ortaya çıkacaktır. Bir bütünün iki parçası olarak değerlendirilmesi gereken iki çalışmadaki verilerden yola çıkarak 1. sınıftan 8. sınıfa kadar öğretilmesi gereken kelimelerin listesi oluşturulabilir. Bu çalışmalar yapılacak geniş kapsamlı çalışmalarla desteklenmeli ve çıkan sonuçlara göre temel kelime listeleri hazırlanmalıdır. Eğitim malzemelerinin seçiminde de kelime hazinesi açısından kriterler belirlenmelidir.

Ülke çapında ortak kelime hazinesi öğretimi plânlanmalıdır. Toplumunu oluşturan her bireyin zorunlu eğitimden geçeceği düşünülürse, bu eğitim öğretim sonucunda her vatandaşın asgarî bir kelime bilgisine sahip olması sağlanmalıdır. Bu bir Millî Eğitim politikası olarak ele alınmalı ve her sınıf seviyesi için öncelikli olarak öğretilmesi gereken temel kelime listeleri hazırlanmalıdır. Çünkü üniter hukuk devletinde dil birliğinin oluşması ancak Türkçenin öğretimi ile mümkün olacaktır. Bu cümleden olarak insanlarımızı Türkçeyi ana kucağından itibaren öğretmeliyiz (Güzel, 2003).

Dünyada sadece eğitim alanında değil pek çok alanda kelime hazinesi dikkate alınmaktadır. Örneğin kamu kurumlarında kullanılan dil ile basın yayın organlarında kullanılan dil o ülke sathında halk tarafından en çok kullanılan kelimeler dikkate alınarak oluşturulmaktadır. Batı'da gazetelerin genel düzey olarak kabul ettiği okur potansiyeli, yedi yıllık resmî eğitime yakındır. Daha nitelikli günlük gazeteler de 8.5 yıllık eğitim düzeyine uygun okuma becerileri olanları hedef almaktadır (Townsend, 1997: 10). Yani gazeteler, hedef kitlesinin en az lise birinci sınıfa kadar okuduğunu öngörmektedir. Bir başka ifade ile gazeteler zikredilen eğitim seviyesindeki kişilerin kelime hazinesi dikkate alınarak yayınlanmakta; o ülkede en çok kullanılan 2000 kelime göz önünde bulundurulularak çıkarılmaktadır. İletişimin çok önemli bir yere sahip olduğu günümüzde, anlamak ve anlaşılacak ancak ortak kelime ve kavram dünyasına sahip olmakla mümkün görünmektedir. Bir ülkedeki ulusal basında kullanılan dilin bütün ülke çapında en çok kullanılan kelimelere bağlı olarak düzenlenmesi ortak kelime hazinesi oluşturmanın stratejik boyutunu göstermektedir. Bu sebeple de kelime hazinesi üzerine yapılan çalışmalar devlet politikası olarak ele alınmalıdır.

Görüldüğü gibi sadece eğitim alanında değil iletişimin bulunduğu her ortamda anlaşma ve anlaşılmanın istendiği her süreçte hedef

kitlenin kelime hazinesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu açıdan sözlü veya yazılı dilde kullanılacak kelimelerin belirlenmesinde çalışmamızdan faydalanılabilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Aksan, D., (2000) Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
2. Bauman, J., (1996). Vocabulary Resources for Material Writers, The Materials Writers Newsletter, 4, (3).
3. Bilgin, N., (2000) İçerik Analizi, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
4. Fry, E., (1997). 1000 Instant Words, The Most Common Words for Teaching, Reading, Writing and Spelling. Chicago.USA: Contemporary Publishing Group.
5. Göz, İ., (2003). Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları:.
6. Güzel, A., (2003). Eğitim Fakültelerinde Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinin Kuruluşu ve Hedefleri. Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı. (13) 7-17.
7. Harris, A.J. ve Sipay, E.R., (1990) How to Increase Reading Ability, A Guide to Developmental and Remedial Methods. New York and London: Longman (ninth edition)
8. Karadağ, Ö., (2005) İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
9. Karasar, N., (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
10. Klein, M.L., (1988). Teaching Reading Comprehension and Vocabulary. New Jersey USA: Prentice Hall.
11. Korkmaz, Z., (1992). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
12. Kurudayıoğlu, M., (2005) İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
13. Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö., (2005). Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, (2), 293-307.
14. Öztokat, E., (1978) Sözlüksel Sıklık ve Bildirinin Algılanışı, Dilbilim III, 129-133.
15. Reed, A., (2005) Simple Concordance Program 4.07, <http://www.textworld.com/scp/> (15.2.2005)
16. Sitton, R., (2005). Spelling Source Series. www.sittonspelling.com (12.03.2005)
17. TDK, (1998). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
18. TDK, (2000). İmlâ Kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
19. Templin, S.A., (1995) Reliable & Valid Testing of Productive Vocabulary: Speaking Vocabulary Test. Annual Meeting of the Teachers of English to Speakers of Other Languages, March 26-April 1, Long Beach CA
20. Townsend, R., (1997). Okuma Zenginliği. (Çev. Tayfur Keskin) İstanbul: Sistem Yayıncılık.
21. Vardar, B., (1983). Bildirişimin İşlevi, Alan Kavramı ve Terim Öğretimi, Türk Dili Dil Öğretimi Özel Sayısı (379-380) Temmuz-Ağustos, 3-7.

EKLER (APPENDIXS)

EK: Sık Kullanılan Kelime Listesi

(APPENDIX: High Frequency Word List)

Kelime (Word)	Sık. (Fr.)	6. S. (6.G.)	7. S. (7.G.)	8. S. (8.G.)	Kelime (Word)	Sık. (Fr.)	6. S. (6.G.)	7. S. (7.G.)	8. S. (8.G.)
1. bir	5664	1847	1917	1900	60. i-	494	158	183	153
2. ve	4347	1442	1526	1379	61. hep	463	155	155	153
3. ben	4189	1463	1548	1178	62. kal-	463	172	173	118
4. o	3804	1318	1240	1246	63. kişi	454	109	167	178
5. çok	3660	1420	1198	1042	64. sınıf	454	173	134	147
6. da(de)	3463	1203	1137	1123	65. söyle-	446	185	126	135
7. ol-	3177	993	1109	1075	66. el (organ	442	130	156	156
8. git-	2511	983	851	677)				
9. bu	2460	788	859	813	67. hiç	431	145	155	131
10. arkadaş	2068	682	689	697	68. araba	410	165	148	97
11. gel-	1732	643	612	477	69. bil-	410	135	144	131
12. biz	1716	621	590	505	70. adam	404	145	161	98
13. sonra	1612	621	576	415	71. iki	398	147	126	125
14. insan	1507	385	589	533	72. anlat-	394	139	134	121
15. için	1454	418	530	506	73. gir-	381	122	157	102
16. ora	1433	590	457	386	74. sen	372	139	120	113
17. sev-	1422	526	479	417	75. şey	355	113	135	107
18. yer	1393	459	453	481	76. hemen	353	138	127	88
19. ama	1376	473	494	409	77. iş	352	102	142	108
20. kendi	1364	316	514	534	78. biraz	346	117	114	115
21. var	1345	520	407	418	79. diye	333	138	111	84
22. gün	1339	501	480	358	80. düşün-	331	78	134	119
23. güzel	1129	411	334	384	81. değil	328	92	116	120
24. de-	1120	433	410	277	82. büyük	325	103	114	108
25. gelecek	1094	210	448	436	83. köy	324	125	129	70
26. iyi	1067	311	407	349	84. bak-	319	116	131	72
27. iste-	1042	322	389	331	85. bir şey	310	76	106	128
28. ev	1039	425	365	249	86. mimar	308	64	135	109
29. anne	990	405	355	230	87. oyna-	308	133	111	64
30. gör-	915	347	296	272	88. ders	304	109	115	80
31. yap-	896	246	337	313	89. ile	299	91	112	96
32. ver-	858	256	308	294	90. deniz	297	115	89	93
33. baba	856	387	291	178	91. kötü	297	106	93	98
34. daha	829	284	299	246	92. olma	295	90	98	107
35. en (zarf)	826	262	317	247	93. küçük	293	96	88	109
36. herkes	813	238	294	281	94. mı (mimum	290	77	130	83
37. kadar	775	260	258	257	ü)				
38. gibi	748	215	296	237	95. değer	281	69	90	122
39. al-	735	260	267	208	96. su	281	102	104	75
40. çık-	715	248	285	182	97. gezi	280	95	113	72
41. ki	711	224	243	244	98. her şey	279	79	95	105
42. ne	681	217	242	222	99. aile	277	87	90	100
43. çalış-	673	156	274	243	100. ilk	266	95	70	101
44. onlar	625	236	193	196	101. bile	261	79	96	86
45. gez-	591	213	177	201	102. böyle	261	79	91	91
46. yol	584	209	214	161	103. birbiri	254	105	61	88
47. çocuk	580	229	184	167	104. başka	249	68	92	89
48. çünkü	572	201	210	161	105. kardeş	249	111	85	53
49. hayat	567	134	223	210	106. söz	249	92	78	79
50. zaman	562	187	205	170	107. hiçbir	246	65	89	92
51. okul	545	180	187	178	108. yine	242	82	100	60
52. başla-	538	155	218	165	109. dost	240	62	109	69
53. biri	534	161	167	206	110. götür-	239	101	95	43
54. her	531	144	181	206	111. yani	239	84	80	75
55. iç	529	148	206	175	112. ye-	239	104	85	50
56. kız	529	210	129	190	113. at-	238	76	82	80
57. yan	505	179	179	147	114. bin-	236	104	70	62
58. geç-	500	161	182	157	115. saat	230	78	79	73
59. öğretmen	500	248	146	106	116. an	229	91	70	68

Kelime (Word)	Sık.	6. S. (Fr.) (6.G.)	7. S. (7.G.)	8. S. (8.G)	Kelime (Word)	Sık.	6. S. (Fr.) (6.G.)	7. S. (7.G.)	8. S. (8.G)
117. bütün	229	73	81	75	125. göz	221	76	67	78
118. baş	228	70	87	71	126. her	221	85	68	68
119. siz	228	82	74	72	zaman				
120. bul-	227	75	81	71	127. ad	215	91	60	64
121. yok	227	68	77	82	128. anı	214	84	73	57
122. kitap	226	49	80	97	129. çek-	213	64	72	77
123. anla-	225	75	72	78	130. yaşa-	213	67	74	72
124. otur-	224	93	78	53					